

# הלכות פסח תענית

## שפטה

השוכע <sup>תקח</sup> וכשחל פסח במוצאי שבת יש מדרקקין <sup>תני</sup> לומר מן הפסחים ומן הזבחים שהרי אין הוגנה נאכלת בלילה זה כמו שנתבאר למעלה <sup>תני</sup> והזבחים הם ההוגנה ושלמי שמחה שמקריבין למחר ביום <sup>ת"י</sup>.

ויש שאין מדרקקין בכך <sup>תני</sup> ואומרים הכל נוסח אחד שהרי אנו מבקשים <sup>תני</sup> שייגענו ה' למועדים הבאים ששים בעבודתו ושם נאכל לשנה הבאה כשלא יהיה פסח במוצאי שבת מן הזבחים מתחילה דהיינו מהוגנה שנאכלת בלילה זה ואח"כ מן הפסחים ואפילו אם על פי חשבון הקביעות המסור כירינו יהיה פסח הבא במוצאי שבת מכל מקום כשיבנה בית המקדש יקדשו על פי הראייה <sup>תני</sup> ואפשר שלא יהיה במוצאי שבת:

**ג** נוהגין לזרוק מעט מן הכוס כשמגיע לדם ואש ותמורת עשן וכן כשמוזכר המכות בשמותן בפרט וכן כשמוזכר בכלל דהיינו רצ"ך עד"ש באח"כ <sup>תני</sup> כך הכל י"ו פעמים <sup>תני</sup> כנגד הרבו של הקב"ה שנקראת ייה"ך והוא מלאך הממונה על הנקמה <sup>תני</sup>:

**דא** ונוהגין לזרוק מעט מן הכוס באצבעותיהם הסמוך לגודל שהוא נקרא אצבע סתם <sup>תני</sup> רמז על מה שכתוב <sup>תני</sup> אצבע אלהים היא <sup>תני</sup> ויש נוהגין <sup>תני</sup> לזרוק באצבע הנקרא קמיצה לפי שבאצבע זו הכה הקב"ה למצרים <sup>תני</sup> ויש נוהגין <sup>תני</sup> מטעם הידוע להם לזרוק מן הכוס עצמו שלא על ידי אצבע:

**נד** סומא חייב בקריאת ההגדה או בשמיעתה <sup>תני</sup> מן התורה <sup>תני</sup> ולפיכך הוא מוציא הרבים ידי חובתן <sup>תני</sup> אף אם הוא סומא מעת הולדותיה:

**נג** מעשה באחד שהיה תפוס בידי נכרים ולא ידע באמירת ההגדה בעל פה והיה לו הויגוש ואמר כל הפרשיות של יציאת מצרים <sup>תני</sup>:

## תעוד על כוס שני אין מברכין וכו' ג' סעיפים:

**א** יש נוהגין שלא לברך בורא פרי הגפן על כוס שני לפי שנפטר בבורא פרי הגפן

**תמט** ח"א שם.  
**תנ** פרקי דרבי אליעזר פ"ה.  
**תנא** האר"י פני"ח שער חג המצות פ"ו. משנת הסידים סדר ליל פסח פ"א אות א. סידור האר"י. וכו' בסידור, והוסף: וישפך לתוך כלי שבור (ויכונן שהכוס הוא סוד המלכות, ושפך מרדן שבתוכו, סוד האף והזנב שבה, ע"י כח הבינה, לתוך כלי שבור, סוד הקליפה שנקראת ארון), ובהמשך שם: ומה שנשאר בכוס (נעשה סוד יין המשמח), לכך לא ישפך אלא יוסף יין, וראה לקטני מענים ומנהגים להגש"פ ר"ה ויכונן.  
**תנב** ראה לעיל סכ"ד.  
**תנג** ראה לעיל ס' רצו קי"א סק"ג לענין ברכת התורה למ"ה רבנן.  
**תנד** כ"י סוף הס'י, פריח סוף הס'י, ח"י סק"ט שכן משקנת ודמרא קמו, וראי' גם לעיל ס' ג' ס"ח. לקמן ס' תקפה ס"ח.  
**תנה** פ"ח שם.  
**תנו** תהיה מהו"ש, בשם מר"א קלויזנר, במנהגים ס' צא אות א. הובא בב"ח ס' חס ר"ה וע"ש וכו'. ח"י סק"ט.

**תלה** חו"ס קטן, ב סוד"ה וגמאר, מפסחים ע, א. טור סוף הס'י מרדכי (לה, ב), לבוש סוף פ"ו, פ"ו סק"ט.  
**תלו** מר"א יוויל ס' קצנ. ב"ח סוף הס'י. ח"א סק"ל ס"ז שם. וכו' במסדר.  
**תלז** סוף פ"ב.  
**תלח** ראה ביצה ז, א.  
**תלט** כנסת חזקוני סוף חזקוני, וראה שירי ננסת הנחילה הנד"א ו' ג פסח מעובין ס' רסת. ח"י ס"ג מ.  
**תמ** בננס ברכת גאל ישראל.  
**תמא** ראה רמב"ם הל' קדוש החוש פ"ה ה"א.  
**תמב** ראה לקטני מענים ומנהגים להגש"פ ר"ה המשמח וה"ה דצ"ך.  
**תמג** מר"א סדר ההגדה (ע' קו), בשם היוקם, רמ"א ס"ז.  
**תמד** דרכי משה ט"ק י"ח. מ"א סק"ט.  
**תמה** הלכות ומנהגי מר"א ס' שצח אות ג, בשם ראב"ה. מר"א סדר ההגדה ע' קו. דרכי משה שם, רמ"א שם, מ"א סק"ח.  
**תמו** ראה כתובות ה, רע"ב, וראה לעיל ס' לב סוף פ"ב (שלקטני שיעורים הבונה לגודל).  
**תמז** שנות ה, טו.  
**תמח** דרכי משה שם, מ"א שם.

**סימן תעד**  
א דא"ש פ"י ס' כד, טור ושור"ע ס"א.

שכורך על כוס ראשון וכן לא יכרך על כוס רביעי לפי שנפטר במה שכורך על כוס שלישי ואף על פי שהפסיק הרבה בינתיים באמירת ההגדה והלל כיון שאין כאן היסח הדעת משתיה שהרי כשכורך על כוס ראשון היה יודע שישתה עוד כוס שני וכן כשכורך על כוס שלישי היה יודע שישתה עוד כוס רביעי וגם בשעת אמירת ההגדה לא היסח דעתו משתיה שהרי אם היה רוצה היה יכול לשתות במצוץ ההגדה מעיקר הדיוק ואף בין שלישי לרביעי שאסור לשתות<sup>1</sup> מכל מקום כיון שהכוס עומד לפניו ודעתו לשתות ממנו כשסיים ההגדה הרי לא היסח דעתו משתיה ולפיכך אין צריך לחזור ולברך על השתיה.<sup>2</sup>

ומה שצריך לברך על כוס שלישי של ברכת המזון אף על פי [ש]כשכורך על כוס ראשון היה בדעתו לשתות עוד ג' כוסות הטעם הוא לפי שברכת המזון הוא גמר וסילוק על הסעודה שאלו הרי זו חשובה כהפסק והיסח הדעת משתיה<sup>3</sup> כיון שבשעת ברכת המזון לא אפשר לו לשתות שאי אפשר לשתות ולדבר כאחד<sup>4</sup> אבל אמירת ההגדה וההלל אף על פי שגם כן אי אפשר לו לשתות ולדבר כאחד אף על פי כן אינה חשובה הפסק והיסח הדעת משתיה שאמירה זו אינה גמר וסילוק על מה שקודם לכן (עיין סימן קע"ח):

**ב** ובמדינות אלו נוהגין לברך גם על כוס שני ורביעי<sup>5</sup> לפי שד' כוסות אלו תקנו חכמים לשתותם דרך חירות וכל אחד ואחד הוא חירות ומצוה בפני עצמה<sup>6</sup> ולפיכך אינן מצטרפין זה עם זה להפטר בברכה אחת אלא צריך לברך על כל אחד ואחד בפני עצמו:

**ג** וכל זה לענין ברכת ראשונה אבל ברכה האחרונה על היין אין לברך אחר שום כוס כי אם אחר כוס האחרון<sup>7</sup> ואפילו להאומרים<sup>8</sup> שההלל וההגדה חשובים הפסק לענין ברכה ראשונה מכל מקום לענין ברכה אחרונה אינן חשובים הפסק<sup>9</sup> וכל הכוסות נפטרין בברכה אחרונה שיכרך אחר כוס האחרון.

ואפילו ברכת המזון שהוא גמר וסילוק על הסעודה וחשוב כהפסק והיסח הדעת לענין ברכה ראשונה<sup>10</sup> מכל מקום לענין ברכה אחרונה אין היסח הדעת מוקוק לברך ברכה אחרונה מיד אחר האכילה או השתיה שהסיח דעתו ממנה אלא יכול להמתין עד שיהא נמלך לחזור ולאכול או לשתות ויכרך אחר אותה האכילה או שתיה ויפטר גם את זו כמו שנתבאר בס' קע"ט<sup>11</sup>:

<sup>1</sup> כדלעיל סי' תענ"ג.

<sup>2</sup> כדלעיל סי' תענ"ג.

<sup>3</sup> ד"ר שם כ"ב.

<sup>4</sup> וראה גם תוס' ק"ב, א ד"ה וקפ"ה.

<sup>5</sup> ורא"ש שם ונבמרא תולין פ"ג רע"א.

<sup>6</sup> סוף ס"ו, לענין מתפלל באמצע סעודתו, ועד"ז כאן לענין אמירת התורה, וראה גם לעיל סי' קצ"א (שדוקא ברכת המזון שיש בה ב' המעשים הגיל היו

הפסק), סי' רע"א סי"א (לענין פורס טפה ומקדש).

<sup>7</sup> חרבי משה ודו"א כדעת הר"ף (כ"ב, א) ודומים

פ"ח ה"ה דובו הגאונים, וכו"ה בסו"ה.

<sup>8</sup> רבינו קמ, מע"כ, ה"ף שם, ד"א, וראה רשומות

שעורים פסחים ח"ב סי' נ"ג אות ה.

<sup>1</sup> ר"ן שם ר"ה כתב.

<sup>2</sup> יא ש"ת הוש"ב (המיוחסות לימב"ן) סי' רב, רא"ש שם ובתשובה כלל ד' אות ה, ר"ן (כ"ב, ב) דב"ו דא' רמ"א.

<sup>3</sup> יב ר"ף (כ"ב, א), וראה גם לעיל סי' תע"ג סוף ב' דעה ה'.

<sup>4</sup> יג ראה תוס' ב' במלחמות (כ"ב, ב), ר"ן שם, ד"א סי' קע"ד סק"ד.

<sup>5</sup> קע"ד סק"ד.

<sup>6</sup> יד כדלעיל סי' ושי"ב.

<sup>7</sup> טו ס"ד"ה (שאפילו בחוסר דעת שצריך לברך המוציא,

מני בברכת המזון אחת לשתיהם), וראה סי' קע"ח ס"ח

(שיש אומרים שבדברים המעשים ברכה לאחריהם צריך

לברך תחלה ברכה אחרונה), סי' ז' ס"ג, סי' קפ"א ס"א

(שכיל לאטל בעת פטעיים ולפטר בברכה אחרונה אחת),

גירל תורה (נ"ג) ה' ע' פ"ג, משנה שלמה סי' ג' ס"ק ז'.